

STŘEDNĚDOBÉ VYHODNOCENÍ NAPLŇOVÁNÍ OPERAČNÍ STRATEGIE HUMANITÁRNÍ POMOCI ČR NA ROK 2019

Operační strategie humanitární pomoci ČR na rok 2019 (dále Operační strategie) byla projednána kolegiem a schválena ministrem zahraničních věcí v listopadu 2018. Strategie na pozadí globálních humanitárních potřeb, závazků a priorit ČR stanovila základní rozvrh čerpání humanitárního rozpočtu MZV ČR na rok 2019 ve výši 218 mil. Kč.

Vzhledem k vývoji humanitární situace ve světě a humanitárního financování předkládá ORS střednědobé vyhodnocení naplňování Operační strategie a čerpání rozpočtu na humanitární pomoc v roce 2019 i náměty na využití zbývajících prostředků do konce roku.

1. NAPLŇOVÁNÍ OPERAČNÍ STRATEGIE A ČERPÁNÍ HUMANITÁRNÍHO ROZPOČTU OD LEDNA DO ČERVNA 2019

Operační strategie humanitární pomoci na rok 2019 počítala s rozpočtem na humanitární pomoc v celkové výši 218 mil. Kč (schválen usnesením vlády č. 435 z 26. 6. 2018 k Plánu ZRS na rok 2019), s uvolněním min. 20 mil. Kč na humanitární dotace pro Sýrii (z prostředků dle UV 588/2016 na rok 2019) a s nároky z roku 2018 na realizaci programu MEDEVAC (3.130.075 Kč).

V souladu s Operační strategií proběhla v období od 27. 11. 2018 do 28. 2. 2019 čtyři dotační výběrová řízení:

- **na pomoc zemím s komplexními problémy** (Barma/Myanmar, Etiopie, Mali, Niger, Ukrajina, Zambie) bylo schváleno **devět dotačních projektů** v celkové výši **43.720.080 Kč**: tři v Barmě/Myanmaru, jeden pro barské uprchlíky v Bangladéši, po dvou v Etiopii a Zambii a jeden na Ukrajině;
- **na snižování rizika katastrof a odolnost** (Etiopie, Indonésie, Kambodža) bylo podpořeno **pět projektů** částkou **9.885.000 Kč** – tři projekty v Kambodži a po jednom v Etiopii a Indonésii;
- **na okamžitou pomoc pro Irák a irácké + syrské uprchlíky v regionu** bylo schváleno **sedm projektů** v Iráku (4x), Libanonu (2x) a Jordánsku (1x) v celkové výši **34.030.330 Kč**;
- dotační titul **pro Sýrii** byl hrazen z prostředků dle UV 588/2016 na rok 2019 v rámci ukazatele „Obnova Sýrie“ – se souhlasem příslušné meziresortní pracovní skupiny bylo podpořeno **pět projektů** v celkové hodnotě **22.939.709 Kč**.

Vedle dotačních projektů, z nichž většina bude realizována v průběhu celého roku 2019 a u jednoho (Bangladéš) bude dotace vrácena, byla z humanitárního rozpočtu MZV podpořena reakce na přírodní katastrofy: obnova **v Řecku** po loňských požárech (5 mil. Kč vnějším rozpočtovým opatřením na MV – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, dále GŘ HZS), **v Mosambiku** (5 mil. Kč na okamžitou pomoc po cyklonu Idai) a **v Íránu** (okamžitá materiální pomoc po záplavách, náklady ve výši do 2 mil. Kč budou refundovány GŘ HZS).

V souvislosti s konfliktem **v Jemenu** ČR přijala nový dvouletý příslib pomoci v celkové výši 35 mil. Kč, z něhož byla v r. 2019 realizována částka **18 mil. Kč** (10 mil. Kč prostřednictvím ICRC, 8 mil. WFP). V případě **Sýrie** byl dále schválen malý humanitární projekt (530.000 Kč z NNV 2016) a humanitární peněžní dar na podporu koalice proti ISIL (5 mil. Kč z prostředků na rok 2019).

Dále bylo vyčleněno 10 mil. Kč na pomoc **Venezuele** (z toho 2,6 mil. na zřízení jednotného registračního centra pro uprchlíky v Limě, identifikace aktivit v Kolumbii a případně Venezuele probíhá). S místními partnery byla schválena pomoc **Ukrajíně** (5,129 mil. Kč na dětské ozdravné pobyty a na humanitární odminování), **Barmě/Myanmaru** (2,5 mil. Kč na centrum pro válečné sirotky v Šanském státu) a **Pákistánu** (140 tisíc Kč na léky pro nemocnici v Arandu).

Od ledna do konce června 2019 tak bylo z humanitárního rozpočtu MZV podpořeno **35 humanitárních projektů v 17 zemích** v celkové hodnotě **133.404.410 Kč** a z prostředků na **Sýrii** dalších **sedm projektů** v souhrnné hodnotě **28.469.709 Kč**. Naplněny tak byly **všechny hlavní priority** stanovené v Operační strategii na **I. – II. čtvrtletí 2019** a tím i podstatná část námětů získaných od ZÚ a SM ČR v zahraničí.

Na realizaci schválené humanitární pomoci se podílely české neziskové humanitární organizace (66 %), mezinárodní humanitární organizace (17 %) a místní instituce v cílových zemích v součinnosti s příslušnými ZÚ ČR a s GŘ HZS (17 %).

2. AKTUÁLNÍ HUMANITÁRNÍ SITUACE VE SVĚTĚ

V letošním roce pokračují humanitární krize v souvislosti s **konflikty v Sýrii, Jemenu a Jižním Súdánu**. Přes mírné zlepšení přetrvává závažná humanitární situace také v **Iráku, Středoafriické republice** a na **Ukrajíně**. Vyhrocování vnitřní a příhraniční nestability s nuceným vysídlením v souběhu s dopady klimatických změn (sucho, podvýživa) dále zhoršuje humanitární situaci v **regionech Afrického rohu** (zejména v Etiopii a nově i v Ugandě) a **Sahelu** (hlavně v příhraničních oblastech Nigeru, Burkiny Faso a Mali). Uvedené krize mají závažné nejen vnitřní, ale i **regionální dopady**. Místním úřadům ani mezinárodnímu společenství se nedaří prosazovat respektování mezinárodního humanitárního práva ani zajistit dostatečné financování a přístup pomoci ke všem potřebným.

Souběh mezinárodního nebo kmenového násilí a dopadů klimatických změn působí **nucené přesídlování nadále také v Afghánistánu** (včetně nucených návratů z Pákistánu a Íránu), **Barmě/Myanmaru** (zejména Arakanský, Kačjinský a Šanský stát) a **Bangladéši** (Rohingové). Nestabilita zesiluje vysídlení z **Konžské demokratické republiky (KDR)** v regionu, zejména do **Zambie**.

Pokud jde o **přírodní katastrofy**, v prvním pololetí 2019 byly nejzávažnější rozsáhlé záplavy v důsledku cyklonu Idai v jihoafrických zemích **Mosambiku, Malawi a Zimbabwe**. Z **epidemií** přetrvává výskyt cholery v Jemenu, opětovně se zvýšil výskyt eboly v KDR, která se nově objevila i mezi uprchlíky v Ugandě.

Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (UNOCHA) ve svém **globálním humanitárním výhledu k 30. červnu 2019** konstatuje, že závažnými humanitárními krizemi je postiženo **57 zemí** (oproti 40 o rok dříve – nárůst způsoben zahrnutím jihoamerických zemí postižených přílivem uprchlíků z Venezuely a jihoafrických zemí po cyklónu Idai) a **celkem 141 mil. lidí**. Potřeby pomoci na rok 2019 byly vyčísleny na **26,4 mld. USD** a donory jsou finančně pokryty jen z 23 %, z toho dvě třetiny prostřednictvím globálních výzev OSN a třetina bilaterálně. Nejvíce donory opomíjené jsou humanitární výzvy na pomoc v regionálních uprchlických krizích v Burundi, Jižním Súdánu, Nigérii a Sahelu i vůči afghánským uprchlíkům v Íránu a Pákistánu a palestinským na PAÚ a Blízkém východě. Výrazně podfinancované jsou také komplexní výzvy pro Haiti, KDR a Ukrajinu.

Na jaře 2019 proběhly mezinárodní **donorské konference pro Jemen a pro Sýrii + region** (včetně Iráku), které mobilizovaly vysoké přísliby pomoci: 7 mld. USD pro Sýrii + region a 2,62 mld. pro Jemen. Na obou se podílela též ČR (250, resp. 35 mil. Kč).

Ústřední fond OSN pro rychlou reakci na krize (CERF) získal 303 mil. USD a během prvního pololetí 2019 rozdělil celkem 318 mil. USD do 32 zemí; z toho 194 mil. na

rychlou pomoc v nových ad hoc krizích a 125 mil. na podfinancované zpravidla komplexní krize. UNOCHA postupně zřídila tzv. **sdílené donorské fondy v 18 zemích**, do kterých 24 donorů vložilo celkem 435 mil. USD. Většina těchto prostředků byla rozdělena na projekty místních organizací v cílových zemích (celkem 603 projektů více než 400 realizátorů). Právě podpora místních kapacit patří spolu s rozšiřováním víceletého a nevázaného financování mezi hlavní priority globálního humanitárního systému.

3. ČERPÁNÍ HUMANITÁRNÍHO ROZPOČTU DO KONCE ROKU 2019

Prioritní návrhy na podporu z humanitárního rozpočtu MZV do konce roku 2019 vycházejí z výše popsané humanitární situace ve světě, dosavadního čerpání humanitárního rozpočtu MZV a ze závazků, jež vyplývají ze strategických dokumentů MZV (Afghánistán, Irák, PAÚ, Sahel, Sýrie) a dalších příslibů pomoci (prioritní země dvoustranné ZRS BaH a Etiopie, již schválená pomoc pro Mexiko a Venezuelu). Zohledněny jsou také náměty obdržené od ZÚ a SM ČR v zahraničí i od globálních humanitárních aktérů a komplementarita se souběžnými aktivitami v gesci MV (MEDEVAC a program Pomoc na místě podporují země pod silnými migračními tlaky).

Jednotlivé aktivity jsou identifikovány v součinnosti s příslušnými bilaterálními i multilaterálními partnery při zohlednění průřezových priorit HP ČR zakotvených ve Strategii ZRS ČR 2018 – 2030 a v Operační strategii HP ČR na rok 2019, s důrazem na pomoc zvláště zranitelným a marginalizovaným skupinám lidí, na propojování humanitárních, stabilizačních a rozvojových aktivit a na snižování rizika katastrof i konfliktů a celkové posilování odolnosti obyvatel, včetně vysídlených lidí a jejich hostitelských komunit.

Priority pro financování z humanitárního rozpočtu MZV do konce roku 2019 jsou uvedeny v předpokládaném chronologickém pořadí realizace s tím, že do konce listopadu 2019 bude průběžně zachovávána rezerva na nepředvídatelné ad hoc katastrofy.

- 1) **Schválení a implementace návrhů, které jsou ve finální fázi identifikace = celkem cca 10 mil. Kč:**
 - refundace již realizované materiální pomoci Íránu (po obdržení žádosti od GŘ HZS MV);
 - dokončení identifikace pomoci obyvatelům Venezuely a venezuelským uprchlíkům v Kolumbii (zbývajících 7,4 mil. Kč ze schválených 10 mil.);
 - zužitkování posledních 650 tis. Kč z vloni schválené pomoci Mexiku (přesun na výstavbu školky v Jojutle po obdržení příslušné žádosti ZÚ Mexiko).

- 2) **Pomoc v návaznosti na strategické přísliby = celkem 30 mil. Kč z humanitárního rozpočtu a cca 15 mil. Kč z rozpočtu na obnovu Sýrie:**
 - schválení a realizace projektu v Iráku s Dětským fondem OSN (UNICEF);
 - dokončení identifikace vázaných peněžních darů pro Sýrii;
 - identifikace a realizace pomoci Sahelu (Mali, Niger/Burkina Faso, s UNICEF a případně mezinárodními NGOs, celkem min. 20 mil. Kč).

- 3) **Pomoc uprchlíkům a navrátilcům = celkem do 30 mil. Kč**
 - schválení identifikovaného pokračování pomoci navrátilcům v Afghánistánu a afghánským uprchlíkům v regionu v součinnosti s IOM a UNHCR (10 – 15 mil. Kč);
 - pokračování programu cash for work UNRWA pro palestinské uprchlíky v Gaze (3 – 5 mil. Kč);

- pomoc uprchlíkům, vnitřně vysídleným a navrátilcům v Etiopii a Jižním Súdán (10 – 15 mil. Kč).

4) **Podpora aktivit na snižování rizika katastrof (DRR) – do 15 mil. Kč:**

- již předložené projekty v prioritních zemích dvoustranné ZRS Bosně a Hercegovině (návaznost na loňské aktivity) a Gruzii – obojí v součinnosti s UNDP, lze evt. financovat i z prostředků na multilaterální ZRS;
- kombinovaný projekt obnovy a DRR na Filipínách.

5) **Využití případného zůstatku rozpočtu:**

- příspěvek do fondu OSN na podfinancované krize CERF a evt. i na podporu UNOCHA (zajišťování humanitárního přístupu, obhajoba hlavních humanitárních zásad, mobilizace zdrojů a koordinace humanitární reakce).

Do konce roku by měl být humanitární rozpočet MZV ČR na rok 2019 plně vyčerpán, včetně prostředků pro Sýrii dle UV 588/2016 vyčleněných na humanitární pomoc.

IMPLEMENTACE OPERAČNÍ STRATEGIE + NÁMĚTY DO KONCE ROKU 2019

Termín	Plánovaná částka (Kč)	Rámcový způsob využití	Schválené návrhy
I. – IV. čtvrtletí	60.000.000	Ad hoc humanitární krize (průběžně dle potřeb)	18.000.000 Jemen 5.129.000 Ukrajina 5.000.000 Mosambik 2.600.000 Venezuela (Peru) 2.500.000 Barma/Myanmar 140.000 Pákistán Ve schvalovacím procesu: 2.000.000 Írán 7.400.000 Venezuela (Kolumbie)
I. čtvrtletí	20.000.000 40.000.000 35.000.000 15.000.000	Dotační řízení: Sýrie (UV 588/2016) Irák + region Komplexní krize DRR a odolnost	22.939.709 – 5 projektů 34.030.330 – 7 projektů 43.720.080 – 9 projektů 9.885.000 – 5 projektů
I. - II. čtvrtletí	15.650.000	Závazky z roku 2018: Mexiko, Řecko obnova	Řecko: 5.000.000 realizováno Mexiko: 650.000 Kč k přesunu
III. – IV. čtvrtletí (na základě střednědobého vyhodnocení a stavu HP rozpočtu)	52.350.000 + (nespotřebované prostř. z I. – II. čtvrtletí)	Další náměty ZÚ, mezinárodní spolupráce	Náměty: 20.000.000 Sahel (UNICEF, NGOs) 10.000.000 Irák (UNICEF) 10.000.000 Afghánistán + region (IOM, UNHCR) 15.000.000 Etiopie + Jižní Súdán (UNHCR, OCHA, Magna) 5.000.000 Gaza/PAÚ (UNRWA) 15.000.000 DRR BaH, Gruzie, Filipíny Zůstatek = CERF/UNOCHA
Celkem (Kč)	Plán. rozpočet 218.000.000 HP 20.000.000 Sýrie	Schvál. pomoc k 30. 6. 133.404.410 HP 28.469.709 Sýrie	Zbývá: 84.595.590 HP, 15.000.000 Sýrie

